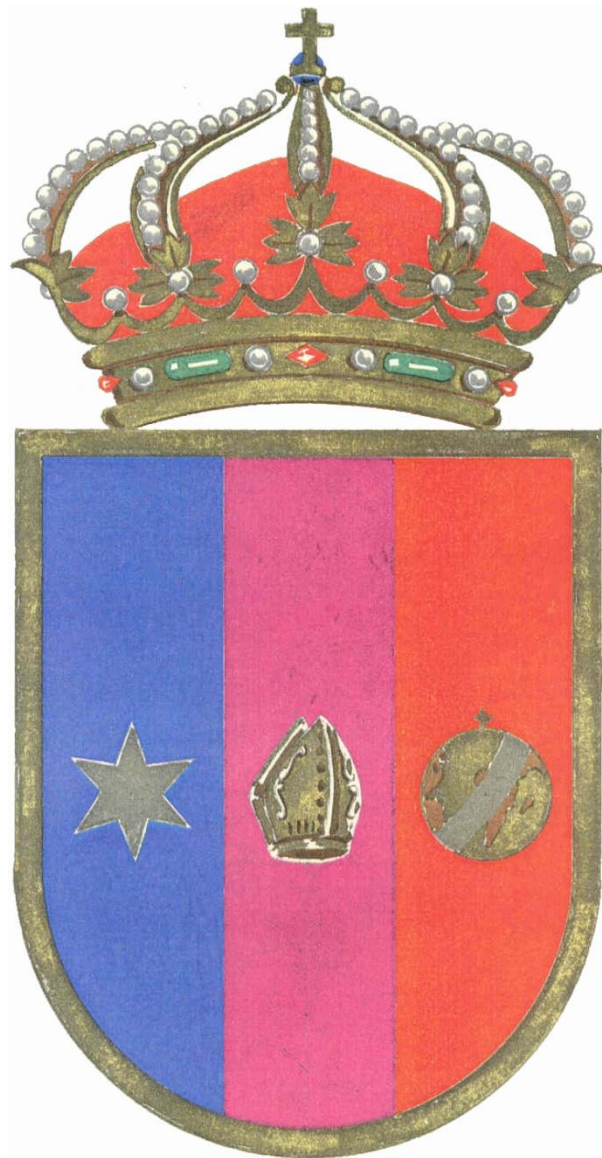

HERÁLDICA DO ESCUDO DE MEIS

MARIO GALLEGO REI

Colabora: CONCELLO DE MEIS

HERÁLDICA DO ESCUDO DE MEIS

MARIO GALLEGO REI

Colabora: CONCELLO DE MEIS

INDICE.-

1- Configuración do concello de Meis

2- Orixe e evolución do escudo

3- O escudo actual:interpretación heráldica e histórica

4- Bibliografía

1.-CONFIGURACIÓN DO CONCELLO DE MEIS.-

A orixe e desenvolvemento dun concello pode situarse en varios parámetros diferentes; territorio, historia, política, xurisprudencia, economía, etc. Desde este punto de vista Meis comeza a ter entidade dende que os romanos recorreron, habitaron e mesmo puxeron nome a estas terras. O topónimo Meix é unha das herdanzas latinas, co fermoso significado de “lugar agradable e ameno, limitado por muros ou outeiros”. Este territorio abstracto na verdadeira especificación vai ampliando a súa zona de influencia, o que primeiro foi San Salvador, San Martiño, San Vicente e Santo Tomé, logo recolleu outras terras limítrofes, non por achegas de semellanza física, senón por cuestións políticas e mesmo económicas partidistas.

A celebración do concilio Lucense no ano 589, puxo límites á Sede Iriense na que se atopaba o territorio Saliniense, comarca algo máis extensa do actual Salnés. Dentro desta demarcación estaba “A Terra da lanzada”, que comprendía, entre outras, as parroquias actuais de Meis agás Armenteira, que non pertencía coma o resto ó señorío do arcebispo de Santiago senón a Juan Méndez.

No primeiro tercio do século X, ano 924, por un pleito polas salinas entre varios usurpadores e o conde “don Pelayo”, noméase á parroquia de San Lourenzo de Nogueira e ó longo do 1155, parede do territorio de O Grove, pasa a propiedade do mosteiro de Armenteira por doación do rei Afonso VII ó abade Ero. Neste

século, o da fundación do mosteiro cisterciense, o territorio de Meis comeza a sufrir unha serie de cambios de propietarios, como o testemuña a abondosa documentación existente. O propio mosteiro de Armenteira, o de Poio, o señorío de Santiago, o convento de Santa Clara de Pontevedra no século XIX, diferentes casas nobres (Soutomaior, San Román,etc) e variados personaxes foron quen de trocar, de cando en vez, a fisonomía xurídica, administrativa e económica do actual concello de Meis. Soamente por como exemplo que, no século XV, o coto de Armenteira tiña propiedades, entre outras, en Noalla, Vilalonga, O Grove, Portas, Raxo,etc.

Dito o anterior, conviñamos en que Meis configurouse a partir dunha serie de terras, parroquias e lugares de moi diferente procedencia e que se foron unindo nun territorio común. Se observamos o mapa de Meis, o primeiro que vemos son unhas terras con relevos e clima diferentes e situacións sociais e económicas variadas que marcan diferencias de todo tipo, tanto xeográficas como demográficas e que foron outras tantas causas das constantes variacións que sufriu Meis ata o século XVIII.

Para establecer o verdadeiro proceso xurídico da orixe de Meis temos que chegar ó 1812, ano en que as Cortes de Cádiz no seus artigos 309 e 310 organizan a división territorial da provincia de Pontevedra e que ten outra data importante no 1836, ano no que se constitúe a primeira Deputación Provincial de Pontevedra que se vai a ocupar deste proceso municipal, baseado na lei de

“Nueva Planta de los ayuntamientos constitucionais” da provincia que se comezou a publicar no Boletín Oficial de Pontevedra de 30 de novembro ata remata o 28 de decembro.

Nesta lei aparece o reparto provincial de 11 partidos xudiciais con 147 concellos (que substitúen ás 107 entidades territoriais: 38 cotos e 69 xurisdiccións), segundo o “Repartimiento General” de 1821, no Partido xudicial de Cambados aparece o concello de Meis entre os 13 que o compoñen.

En setembro de 1835 Meis contaba con 13 parroquias e 5.134 habitantes, con capital en San Martiño.

Diferentes propostas sucédense e Meis suma ou resta parroquias (13, 5, 6), mesmo no 1835 Padrenda e Armenteira solicitan un axuntamento propio como fixeron máis tarde Armenteira, San Salvador e San Martiño ata que a proposta definitiva se fai no BOPP, o sábado 3 de decembro de 1836, polo que o concello queda con sete parroquias.

Ata 1842 a capital municipal estivo situada na parroquia de San Martiño de Meis, logo pasou definitivamente ó lugar de A Sobreira, parroquia de San Vicente, emprazamento que se respectou ata a actualidade.

2- ORIXE E EVOLUCIÓN DO ESCUDO.-

Dende que a constitución de Cádiz de 1812 determinou que “para o goberno interior haberá axuntamentos”, e no seu artigo 310, dispón: “-se pondrá ayuntamiento en los pueblos que no lo tengan, y en que convenga le haya, no pudiendo dejar de haberle en los que por si o con su comarca, lleguen a mil almas, y también se les señalara término correspondiente”. Iníciase o proceso para a creación dos axuntamentos denominados constitucionais en substitución da organización municipal do antigo réxime, que en Galicia se asentaba fundamentalmente nos cotos e xurisdiccións

Deste primeiro espazo, logo do 1812, coa devandita formación do primeiro axuntamento constitucional debe proceder o primeiro escudo do noso concello, que non se conserva pero que debeu ser semellante ós demais de Galicia, é dicer, forma ovalada, coroa circular e no seu interior “AYUNTAMIENTO CONSTITUCIONAL DE MEIS”. É importante sinalar que arredor de 1842 varios axuntamentos cambiaron de nome, de capitalidade e mesmo de número de parroquias, como pasou no caso de Meis, que traslada a capitalidade dende San Salvador primeiro e de San Martiño despois ata o lugar de A Sobreira, parroquia de San Vicente de Nogueira, formando parte da aldea de Mosteiro, actual capital municipal.

Escudo

do concello de Meis

no 1842.

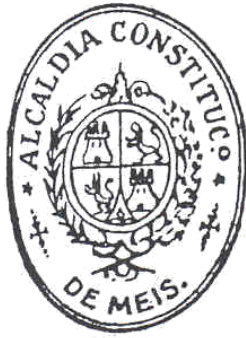
Un segundo selo, do que temos testemuña na colección gardada no Museo de Pontevedra é de forma circular, con outro círculo interior paralelo a unha coroa de laurel no mesmo senso e no centro a inscrición A.C.D./MEIS, e no medio destas palabras, en faixa, aparece unha estrela de seis puntas, adiestrada da mitra abacial e siniestrada dun globo con cruz, xunto ó escudo conserva o museo documentación que sinala o seu uso antes de 1850, ano do primeiro documento con esta nova heráldica.

En cumprimento dunha R.O. de fomento, o Gobernador civil de Pontevedra remitiulle ó xefe de A.H.N. o 26 de xuño de 1877 os informes que lle enviaron os alcaldes da provincia arredor dos selos que viñan usando, e neste proceso o alcalde de Meis, nun informe sen data, explica que:

“Este Ayuntamiento no tiene sello del mismo, y usa en sus actos el de la alcaldía. El origen son las armas reales, y se viene usando desde el año 1871”.

A comezos do século XX hai un cambio notable na configuración do escudo de Meis, con forma ovalada, no seu

interior, no mesmo senso, a inscrición “ALCADIA POPULAR DE MEIS e no centro o símbolo de España rodeado dunha coroa de laurel.

Escudo

do concello

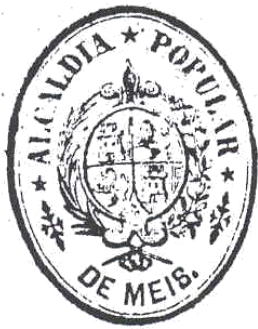
de Meis.

Ó longo do 1932 un incendio ocorrido na casa consistorial de Meis queimou case toda a documentación existente no xulgado no axuntamento. Entre esta estaba a referente ó escudo municipal vixente naquel tempo, o que deu lugar a que no 1955 a alcaldía redactara un decreto polo que reconece “que o concello de Meis carece de escudo propio”; días máis tarde o pleno municipal acepta o decreto anterior que pon en marcha a recuperación do seu escudo sempre que *“responda a los hechos históricos y refleje los monumentos artísticos más destacados de este municipio, para que presida los actos oficiales y se estampe en los documentos del ayuntamiento”*.

Como todo proceso administrativo suscita unha copiosa documentación como correspondencia emitida entre as diferentes administracións, e destas con organismos que informan dos símbolos e forma xeométrica do escudo –Real Academia da

Historia e o Museo de Pontevedra. No ano 1974 acéptase a proposta redactada, e informado preceptivamente polo Museo de Pontevedra, encárgase ó debuxante Carlos Heredia Rodríguez que confeccione o correspondente debuxo do escudo do Axuntamento de Meis.

Aceptada a proposta anterior, foron sucedéndose diferentes cambios ó longo da historia. Deixando aparte os dous escudos descritos (“Ayuntamiento constitucional e Alcaldía Popular), deterémonos no proceso de modificacións que foi experimentando.

Alcaldía

Popular

de Meis

O escudo recollido presenta no seu centro as letras A.C.D. (axuntamento constitucional de Meis”) xunto ós tres símbolos que permanecerán ata hoxe. Nese selo, en cores branca e negra, a mitra abacial figura na parte esquerda, a estrela no centro e a bola do mundo á dereita, rodeando os tres símbolos por unha coroa de laurel en forma circular. No selo datado no 1871, o escudo tiña forma rectangular, dividido de xeito terciado e ó timbre a coroa real. A organización de cada tercio cambiou e á esquerda sitúase a estrela, no centro a mitra abacial e á dereita a bola do mundo.

Ademais da situación espacial hai outros cambios na configuración do escudo:

- a- A mitra abacial perdeu as cintas e a forma daquela faise menos xeométrica e convencional, seguramente produto da imaxinación do debuxante do proxecto.
- b- A bola do mundo, que con anterioridade se organizaba co incio dunha cruz, sen o brazo longo, e enriba unha cruz con interior, agora figura, rodeada tanxencialmente por unha banda coroada por unha cruz, de xeito semellante pero de dimensións inferiores.
- c- Noutro debuxo proposto por Heredia, leva ó timbre unha coroa almenada, formada por tres torres, as dúas laterais con dous corpos cada unha e a central con tres. Asemade, o terceiro destro, onde vai debuxada a bola do mundo, figura a mesma rodeada exteriormente por unha coroa de laurel, formada por dúas polas do mesmo vexetal.

A Real Academia da Historia, en sesión datada o 2 de maio de 1975, emite o seguinte dictame:

“El Ayuntamiento de Meis, de la provincia de Pontevedra, deseando formalizar su armería, habla de escudo de tres particiones, a las que traer una estrella, una mitra y un mundo bola coronada de cruz, respondiendo así a añosa organización heráldica, de la que cuenta indudable testimonio, recogido en breve, pero erudita Memoria unida a los folios de referencia.

Figuras evocadoras, respectivamente, de advocación a San Salvador, de la jurisdicción abacial de Armenteira y de la Mitra Compostelana. Armas todas tres y unificadas- otrora en vigencia para el propio Ayuntamiento, aunque desusada en los últimos tiempos, según parece. No existe inconveniente apreciable para que el citado Ayuntamiento vuelva a blasonarse, ya definitivamente, con los aludidos cuarteles y que sea su escudo terciado: 1º de azur, estrella de seis puntas, de plata; 2º de púrpura, mitra abacial, de oro; 3º de gules, mundo de oro, centrado, de plata. Al timbre, corona real, cerrada”.

Proxecto
de escudo do
concello de Meis

O Boletín Oficial Estado de 3 de xuño de 1976, deixa definitivamente organizado o escudo do concello de Meis así:

“Real Decreto 1274/1976, de 7 de mayo, por el que se autoriza al Ayuntamiento de Meis de la provincia de Pontevedra para adoptar su escudo heráldico municipal: El Ayuntamiento de Meis, de la provincia de Pontevedra ha estimado conveniente adoptar su escudo heráldico a fin de perpetuar en él con adecuada simbología y conforme a las de su pasado histórico. A tal efecto, y de acuerdo con las facultades que le confieren las disposiciones legales vigentes

elevo, para su definitiva aprobación, el correspondiente proyecto y Memoria descriptiva del mismo.

.....

En su virtud, a propuesta del Ministro de la Gobernación y previa deliberación del Consejo de Ministros en su reunión del día siete de mayo de mil novecientos setenta y seis.

DISPONGO:

Artículo único.- Se autoriza al Ayuntamiento de Meis, de la provincia de Pontevedra, para adoptar su escudo heráldico municipal, que quedará organizado en la forma siguiente: de acuerdo con el dictamen de la Real Academia de la Historia terciado, primero, de azul, estrella de seis puntas de plata; segundo, de púrpura, mitra abacial de oro; tercio, de gules, mundo de oro, centrado de plata. Al timbre, corona real cerrada.

Dado en Madrid a siete de mayo de mil novecientos setenta y seis.

As modificacións déronse tamén nos símbolos que van en cada tercio e no seu significado: (1)

- 1- No tercio sinistrado a estrela de seis puntas representa segundo o informe técnico que figura neste traballo, a mitra compostelana que tantas propiedades mantivo no concello de

Meis, aínda que é máis probable figure como símbolo do camiño de Santiago portugués, que pasaba por estas terras, en concreto en dous tramos, o sur dende Pontearnelas, San Martiño, Armenteira, San Salvador, Santo Tomé, San Lourenzo e Paradela polo lugar de vilanoviña, camiño de Portas e Caldas, o tramo norte pasaba por diante da igrexa parroquial de Paradela, subindo ata Vilanoviña en que se xunta co outro tramo, ambos e dous perfectamente documentado (2), tanto nos arquivos coma nos monumentos pétreos que abeiran o noso camiño, tal como o pazo dos Coengos, que mando construír o arcebispo Xelmirez. A cor azur é a do ceo fermoso e agarimoso que croa a nosa terra, donde habita a estrela que guía ós peregrinos cara a Compostela.

(1) En heráldica o significado das cores é: Plata simboliza a pureza integridade e firmeza. Azur representa a xustiza, verdade e fermosura. Gules denota fortaleza, vitoria e osadía.

(2) “Meis no camiño das estrelas”. Mario Gallego Rei

2- O tercio central figura coa mitra abacial, como referencia ós abades do mosteiro de Santa María de Armenteira, centro bernardo que tanto poder e influencia tivo ata os tempos da desamortización, con propiedades non só por todo Meis, senón tamén por gran parte da provincia Pontevedra, e mesmo fora dela, segundo a abundante colección de foros que testemuñan compras, doacións, trocos ou testamentos. A cor púrpura (1) representa, precisamente, a cor da dignidade da igrexa que ostentaban os abades do devandito mosteiro cisterciense.

3- No tercio destro figura a bola do mundo coroada por unha cruz, que representa ó salvador do mundo e cruzada por unha franxa de cor prata, de fondo vermello, que simboliza a realeza de Cristo Salvador, encarnado no nome da parroquia de San Salvador de Meis, centro xeográfico do concello e lugar donde primeiro se ubicou a capital municipal.

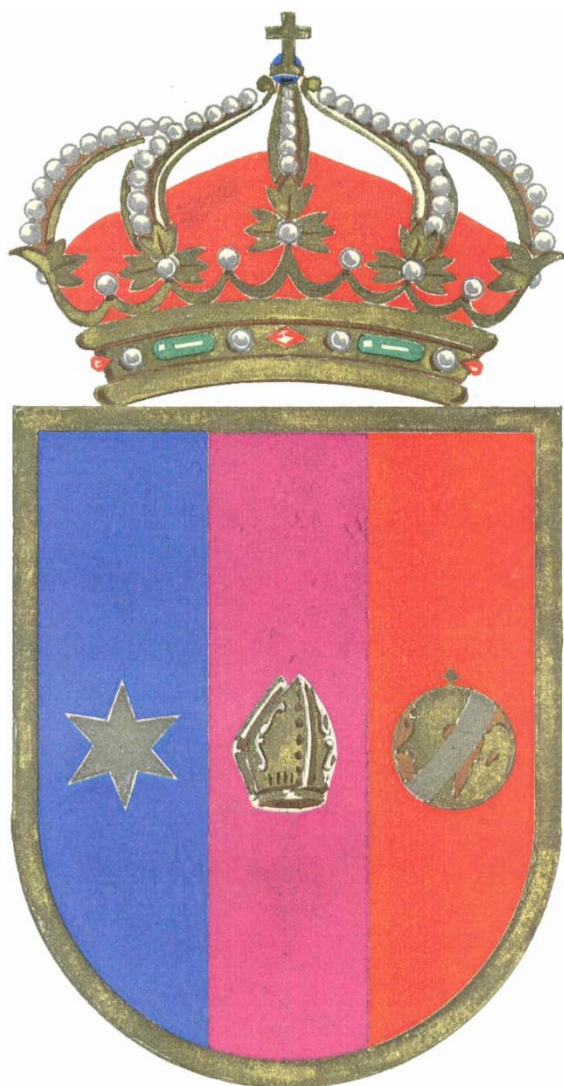

Escudo
actual de
Meis.

(1) A cor púrpura, coa que se pinta o tercio central do escudo de Meis non se considera verdadeiramente heráldico.

3.- BIBLIOGRAFÍA.-

- . “Historia de Pontevedra”. José Fortes. Biblioteca Gallega. Tomo XVIII, Museo de Pontevedra. Ano 1964
- . Dicionario Madoz. Voz A Lanzada
- . Tomo XXXV. Museo de Pontevedra. Pontevedra.
- “Orixe dos Axuntamentos de Pontevedra” Fariña Jamardo. Deputación Provincial de Pontevedra
- . Arquivo Municipal do concello de Meis. Carpeta :”O escudo municipal”.
- . “Heráldica”. Julio Olmedo Álvarez. Perea Ediciones. 1997

**CONCELLO
DE
MEIS
(Pontevedra)**

Edición: R.Fariña